

ΣΤΙΓΚ ΛΑΡΣΟΝ. ΤΡΙΑΝΤΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΕΣ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΕΝΑ FRANCHISE ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ. Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΚΙΝΗΣ ΤΡΙΛΟΓΙΑΣ, ΠΟΥ ΞΕΚΙΝΗΣΕ ΑΠΟ ΤΟ «ΚΟΡΙΤΣΙ ΜΕ ΤΟ ΤΑΤΟΥΑΖ», ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΑΝΕΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ, ΠΟΥ ΧΑΡΙΣΣΕ ΣΤΟΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟ ΤΗΣ ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΦΗΜΗ. ΔΥΣΤΥΧΩΣ ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΑ. Ο ΣΟΥΗΔΟΣ ΑΚΤΙΒΙΣΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΔΕΝ ΠΡΟΛΑΒΕ ΝΑ ΔΕΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΚΘΕΤΟΥΝ ΜΕ ΣΥΝΑΡΤΑΣΤΙΚΟ ΤΡΟΠΟ ΤΗ ΣΚΙΩΔΗ ΠΛΕΥΡΑ ΣΤΟ «ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ», ΝΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ, ΑΦΟΥ ΠΕΘΑΝΕ ΑΠΟ ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΡΔΙΑΣ ΤΟ 2004, ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΕΚΔΟΘΟΥΝ, ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΠΙΣΩ ΤΟΥ ΝΑ ΕΚΚΡΕΜΕΙ ΜΙΑ ΔΙΕΝΕΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΥΝΑΓΩΝΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΙΝΤΡΙΓΚΕΣ ΤΗΝ ΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟΥ.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΕΚΕΙ

Ο Δημήτρης Πολιτάκης ακολουθεί τα ίχνη της παράξενης πορείας ενός αντι-ναζιστή δημοσιογράφου, φανατικού θιασώτη του «ζην επικινδύνως», ο οποίος έγινε μετά θάνατον ένας από τους πιο επιτυχημένους συγγραφείς αστυνομικής λογοτεχνίας όλων των εποχών.

ΕΡΑΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΡΚΤΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

Πάνω, οι δυο πρωταγωνιστές της ταινίας «Το κορίτσι με το τατουάζ» (η Νούμι Ραπάη στο ρόλο της Λίσιμπεθ Σολάντερ και ο Μίκσελ Νίφβιστ στο ρόλο του δημοσιογράφου Μίκαελ Μπλάμκβιστ), βασισμένοι στους ήρωες της αστυνομικής τριλογίας του Στιγκ Λάρσον. Στη δεξιά σελίδα, ο συγγραφέας δύο χρόνια πριν το θάνατό του το 2004.

Ως η πιο γνωστή φράση στον Άμιλετ –ασφαλώς μετά το «Να ζει κανείς ή να μη ζει»– είναι η διαπίστωση ότι «κάτι σάπιο υπάρχει στο βασίλειο της Δανίας». Αν λάβει υπόψη του όμως κανείς το κύμα αστυνομικής φιλολογίας που προέρχεται από τις Σκανδιναβικές χώρες, σαρώνει τις μπεστ σέλερ λίστες του πλανήτη τα τελευταία χρόνια και καταπίνεται λιγότερο ή περισσότερο με το οκτεινό υπογαστριστιών κοινωνιών του «προηγμένου ευρωπαϊκού Βορρά», θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ένα πανίσχυρο πνεύμα του κακού που διαβρώνει εκ των έσω όχι μόνο τη Δανία, αλλά και όλες τις χώρες που βρίσκονται στα βόρεια της. Η πράξη ένδειξη της χιονοστιβάδας «βόρειου νουάρ» που θα ακολουθούσε ήταν, πριν από καμιά δεκαεπταριά χρόνια, η τεράστια επιτυχία που γνώρισε το βιβλίο «Η δεσπονή Σμίλα διαβάζει το χιόνι» του Δανού Πέτερ Χόε – ο οποίος πάντως δεν θα πρέπει να θεωρηθεί αμιγώς συγγραφέας «αστυνομικών». Τη Σμίλα και τις περιπέτειές της στο λικρόφως του αρκτικού κύκλου τλαι-

σιάνουν στη σύγχρονη πινακοθήκη πρωταγωνιστών του σκανδιναβικού «civime novel» ιδιοσυγκρασιακοί χαρακτήρες, όπως ο ντετέκτιβ Βαλάντερ (τον οποίο υποδύεται ο Κέλεθ Μπράνα στην ομότιτλη σειρά του BBC) του Σουηδού Χένινγκ Μάνκελ, ο επιθεωρητής Χάρι Χολ του Νορβηγού Τζο Νέομπο, ο επιθεωρητής Ερλέντουρ του Ισλανδού Άρνάλντουρ Ιντρινιάνσον, ενώ το επόμενο μπεστ σέλερ του είδους αναμένεται να γίνει το νέο βιβλίο του Σουηδού καθηγητή εγκληματολογίας Λιφ Πέρσον, ένα επικά φιλόδοξο αστυνομικό μυθιστόρημα που διαπερνά πολλές δεκαετίες της σύγχρονης σουηδικής ιστορίας και φέρει το χαρακτηριστικό τίτλο «Η πτώση του κράτους πρόνοιας».

Τίποτα όμως δεν μπορεί να συγκριθεί με την τεράστια επιτυχία που έχουν γνωρίσει τα τελευταία χρόνια τα βιβλία της «τριλογίας του millennium» («Το κορίτσι με το τατουάζ», «Το κορίτσι που έπαιζε με τη φωτιά», «Το κορίτσι στη φωλιά της οφθαλμίας») από τον Σουηδό συγγραφέα, δημοσιογράφο και ακτιβιστή Στιγκ Λάρσον. Αντίθετα όμως από τους ▶

Προφίλ Στιγκ Λάρσον

υπόλοιπους, ο άνθρωπος που είχε αφιερώσει τη ζωή του στη μάχη εναντίον των πανίσχυρων σικνά (και διάλου περιθωριακών) ακροδεξιών, νοζιστικών και ρατσιστικών οργανώσεων στην πατρίδα του δεν βρίσκεται στη ζωή για να απολαύσει την ανέλιξη δημοφιλών βιβλίων που έγραφε στον ελεύθερο χρόνο του, αλλά δεν πρόλαβε να δει καν στις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων, πολύ περισσότερο δε στις κινηματογραφικές εκδοχές τους να σπάνε τα ταμεία στις αίθουσες του πλανήτη. Πέθανε ξαφνικά σε ηλικία πενήντα μόλις ετών από ανακοπή καρδιάς το Νοέμβριο του 2004, χωρίς διαθήκη και κυρίως χωρίς να ορίσει δικαιοσύνη για τα πνευματικά δικαιώματα του μεγαλύτερου σύγχρονου εκδοτικού φαινομένου μετά τον Χάρρι Πότερ.

Η ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ «ΣΟΥΗΔΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ»

Κοίτα τι γίνεται και στην «πολιτισμένη» Σουηδία... Αυτά ήταν μία από τις αντιδράσεις των αμέτρητων αναγνωστών κάποιου από τα βιβλία της περιβόητης πλέον τριλογίας του Λάρσον («Κώδικας Ντα Βίντσι» για πιο απαιτητικούς χαρακτηρίστηκε, αν και δεν λείπει η μεταφυσική αύρα βόρειου αποκρυφισμού) πέρσει το κολοκαίρι στις παραλίες του πλανήτη. Ένα από τα πιο ελκυστικά στοιχεία των βιβλίων είναι οπωσδήποτε η αποδόμηση των στερεότυπων που έχει ο υπόλοιπος κόσμος για τη Σουηδία – οι καθαρές γραμμές του σκανδιναβικού design, το πανταχού παρόν κράτος πρόνοιας («από την κούνια ως τον τάφο», όπως λένε στη Σουηδία), το καθεστώς σεξουαλικής ελευθεριότητας, το υψηλό βιοτικό επίπεδο – και η αποκάλυψη ενός κλινικού σύμπτων κοινωνικής υποκρισίας, με τους κρατικούς λειτουργούς να επιδίδονται σε συστηματική κατάχρηση εξουσίας, τις διαφθαρμένες πολυεθνικές να αλωνίζουν, την παθολογία του μισογυνισμού, του ρατσισμού και του νεο-φασισμού να υπονομεύει ανεξέλεγκτα τις κατακτήσεις των προηγούμενων δεκαετιών. Το «αταίριαστο ζευγάρι» των πρωταγωνιστών των βιβλίων – ο 43χρονος ανεξάρτητος δημοσιογράφος του περιοδικού «Millennium» Μίκαελ Μπλόμκβιστ, «φτυσιτός» ο δημιουργός του, ο οποίος ήταν αρχισυντάκτης του πολιτικού περιοδικού «Expo», και η 23χρονη Λίσμπεθ Σαλάντερ, μια Πίπη Φακιδομήτη σε goth punk περιτύλιγμα, αμφισεξουαλική, δαιμόνια hacker, με φωτογραφική μνήμη, μπλόκα τραύματα και ιστορικά σεξουαλικής κακοποίησης – βρίσκεται

ΔΥΟ ΜΠΕΤΕΚΤΙΒ ΓΙΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ
Πάνω, η Λίσμπεθ Σαλάντερ (Νούμα Ραπάη) στην ταινία «Το κορίτσι που έπαιζε με τη φωτιά» και κάτω ο Μίκαελ Μπλόμκβιστ στο ρόλο του νετέκτιβ Βαλάντερ, από την ομώνυμη τηλεοπτική σειρά του BBC, βασισμένη στις αστυνομικές ιστορίες του Σουηδού συγγραφέα Χένιγκ Μόνκελ.

αντιμέτωπο με ένα διεφθαρμένο σύστημα αξιών, το γενεαλογικό δέντρο του οποίου ουχνά ξεκινά από την ανοχή σημαντικού μέρους του πληθυσμού στο νοζισμό. «Όλο το κακό...» αναφωνεί συχνά και ανιγματικά η Λίσμπεθ και αν ο Μπλόμκβιστ έχει σοβαρούς πθικούς ενδοιασμούς να βγουν από τη μέση όσους αρνείται να αγγίξει η επίσημη εξουσία, αυτή δεν έχει κανένα πρόβλημα να παρακάμψει το νόμο και να πάρει η ίδια τη δικαιοσύνη στα χέρια της. Έχει γραφεί ότι το «πρότυπο» για το χαρακτήρα της δεσποινίδος Σαλάντερ ήταν η αγαπημένη του ανιψιά Τερέζα, ένα ντροπαλό, δυσλεκτικό και ανορεξικό κορίτσι, που μπορούσε όμως να διαλύσει και να επανασυνδέσει τον υπολογιστή σου σε κλάσματα δευτερολέπτου.

Ρομαντικός και ριζοσπάστης, αριστεριστής παλαιάς σχολής, όσο βρισκόταν εν ζωή, ο Λάρσον ήταν γνωστός στο κοινό τόσο ως επίμονη νέμεση της ακροδεξιάς (ουχνά με άμεσο κίνδυνο της σωματικής του ακεραιότητας, αλλά και της ζωής του ενδεχομένως) και του εκτροχιασμένου καπταλισμού (στο πρώτο βιβλίο γράφει σε κάποιο σημείο για μια «απίστα τόσο εκτεταμένη, που πλέον δεν ήταν απλά έγκλημα, ήταν μπίζνες!») όσο και για τις φεμινιστικές αντιλήψεις του (ο πρωτότυπος τίτλος του πρώτου βιβλίου στα σουηδικά αλλά και της ομότιτλης ταινίας δεν είναι «Το κορίτσι με το τατουάζ» αλλά «Άντρες που μισούν τις γυναίκες»). Στις σημειώσεις του δεύτερου βιβλίου της τριλογίας, μάλιστα, ο Λάρσον υπενθυμίζει ότι ο πρωθυπουργός Ούλοφ Πάλμε εκκελεύστηκε στη μέση του δρόμου το 1986, ενώ η υπουργός Εξωτερικών Άννα Λιντ δέχτηκε θανάσιμο χτύπημα από μαχαίρι το 2003 μέσα σ' ένα πολυκατάστημα της Στοκχόλμης. Ο πρώτος φόνος δεν διαλευκάνθηκε ποτέ, ενώ η ετυμολογία για το δεύτερο (συνελήφθη και καταδικάστηκε ο σεββικής καταγωγής Μικαήλ Μικαλόβιτς, άτομο με περίεργες διασυνδέσεις και έντονες ψυχολογικές διαταραχές) δεν άφησε κανέναν πολίτη ικανοποιημένο. Για πολλούς, το γεγονός ότι ο Λάρσον πέθανε στις 9 Νοεμβρίου, επέτειο της περιβόητης «νύκτας των κρυστάλλων», του πρώτου μαζικού πογκρόμ εναντίον των Εβραίων στη Γερμανία του 1938, είναι ανατριχιαστικά ειρωνικό. Όπως επίσης και το ότι ο πρόδρομος και αιφνίδιος θάνατός του έμελλε να προκαλέσει μια σειρά από ίντριγκες, διαμάχες και θεωρίες συνωμοσίας αντίστοιχες με την πλοκή των βιβλίων του.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ, ΟΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ «ΧΡΥΣΩΡΥΧΕΙΟΥ»

Η αρχιτέκτων και ιστορικός Έσα Γκάμπριελσον υπήρξε για 38 χρόνια η ακώριστη σύζυγος του Λάρσον «στους αγώνες και στη ζωή». Είχαν γνωριστεί το 1972, δεκαοκτώ χρόνων και οι δύο τότε, σε μια διαδήλωση ενάντιον του πολέμου στο Βιετνάμ. Η σχέση τους έμοιαζε ιδανική (αυτό που λένε «ένωση αδελφών ψυχών»), όμως ο Λάρσον αμείλιχα, πριν φύγει από τη ζωή, να κατοχυρώσει τη σύντροφό του. Η μοναδική διαθήκη, χωρίς μάρτυρες όμως και συνεπώς άκυρη, που άφησε ποτέ ήταν το 1977, όταν έφυγε ταξίδι για την Αφρική, ήταν ένα σημείωμα στο οποίο έγραφε ότι, αν του συμβεί κάτι, επιθυμούσε να αφήσει όλα του τα υπάρχοντα στην Κομμουνιστική Εργατική Ένωση, ένα σοουδικό τροτσκιστικό σχηματισμό. Ο γάμος μπορεί να θεωρείται παραχρημένος θεσμός στη Σουηδία, όμως το γεγονός ότι το ζευγάρι δεν παντρεύτηκε ποτέ (σύμφωνα με την Γκάμπριελσον, ο βασικός λόγος ήταν η εύκολη πρόσβαση στα επίσημα μπρώα όποιου επιθυμούσε να βρει που μένουν και να τους κάνει κακό), απέκλεισε αυτόματα και με το νόμο τη συμβία του Λάρσον από την ανυπολόγιστη ήδη περιουσία που προέρχετο από τα δικαιώματα των βιβλίων.

Όλα πήγαν, σύμφωνα με το νόμο, στους πλησιέστερους συγγενείς του εκλιπόντος – στον πατέρα του Έρλαντ και τον αδελφό του Γιοακίμ, γεγονός παράλογο, σύμφωνα με τη σύζυγο της ζωής του, αφού, όπως δηλώνει, όχι μόνο δεν είχαν καμία επαφή για χρόνια, αλλά ήταν και εντελώς αντίθετοι ιδεολογικά στις ανησυχίες και τις αντιλήψεις του «γραφικού αριστεριστή» Στιγκ, ο οποίος ξεκίνησε το 2002 τη συγγραφή των αστυνομικών του ιστοριών με την ενθάρρυνση της Έσα. Για τα επόμενα δύο χρόνια δούλεψε ασταμάτητα 14 ώρες τη μέρα περίπου, ώσπου τον Απρίλιο του 2004 ο εκδοτικός οίκος Norstedts του πρότεινε συμβόλαιο για τρία βιβλία. Του πρότεινε επίσης να κάνει προληπτικά μια διαθήκη για να εξασφαλιστούν τα δικαιώματα σε όποια πρόσωπα επιθυμούσε. Πάντα αλλεργικός στη γραφειοκρατία, το αμέλησε. Ένα μήνα μετά ήταν νεκρός. Οι θεωρίες συνομωσίας δεν άργησαν να εμφανιστούν στο Διαδίκτυο, αλλά, σύμφωνα με τους οικείους του, δεν έχουν κάποια σοβαρή υπόσταση, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς

Στις σημειώσεις του δεύτερου βιβλίου της τριλογίας, ο Λάρσον υπενθυμίζει ότι ο πρωθυπουργός Ούλοφ Πάλλμε εκτελέστηκε στη μέση του δρόμου το 1986, ενώ η υπουργός Εξωτερικών Άννα Λιντ δέχτηκε θανάσιμο χτύπημα από μαχαίρι το 2003. Ο πρώτος φόνος δεν διαλευκάνθηκε ποτέ, ενώ η ετυμηγορία για το δεύτερο δεν άφησε κανέναν πολίτη ικανοποιημένο.

ότι αυτό δεν ήταν το πρώτο καρδιακό επεισόδιο ενός ανθρώπου που κάπνιζε τουλάχιστον τρία πακέτα τσιγάρα την ημέρα, έπινε αμέτρητους καφέδες και η διαίτα αποτελούσαν αποκλειστικά και μόνο από πάσης φύσεως junk food.

Το μοναδικό –αλλά πολύ σημαντικό– όπτιμα διαπραγματεύσης που κρατά στα χέρια της η Έσα Γκάμπριελσον είναι ένα χειρόγραφο του τέταρτου βιβλίου, ένα «αχρυσό δισκοπτήριο» τόσο για τους εκδότες αλλά και για τα εκατομμύρια φανατικών αναγνωστών. Μέχρι πρόσφατα η οικογένεια του Λάρσον δεν αναγνώριζε κανένα δικαίωμα στη «κύρα» του Λάρσον, εξαιτίας όμως αυτού του πολύτιμου χειρογράφου εσοκάτως φανερώνει τάσεις συμβιβασμού. Τον περασμένο Νοέμβριο, μάλιστα, της πρόσφεραν γύρω στα δύο εκατομμύρια ευρώ για να αποσύρει περαιτέρω διεκδικήσεις της μέσων των δικαστηρίων. Οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται και δεν αναμένεται να λήξουν σύντομα από τη στιγμή που διακυβεύεται η εκμετάλλευση ενός τόσο δημοφιλούς franchise αστυνομικής λογοτεχνίας. Τι είναι όμως τελικά αυτό που κάνει αυτά τα βιβλία τόσο δημοφιλή; Ποια φλέβα στις ευαισθησίες του κοινού χτύπησε ο πρόωρα καμένος Λάρσον; Είναι ίσως το υποβλητικό σκηνικό αρκτικού εξωτισμού; Οι πολυσύνθετοι χαρακτήρες; Οι πολιτικές προεκτάσεις; Ο ρεαλιστικός, λιτός και ακριβής λόγος; Ίσως η απάντηση είναι πιο απλή. Ο διάσημος συγγραφέας Μάριο Βάργκας Λιόσα είχε γράψει στην εφημερίδα «El País» τον περασμένο Σεπτέμβριο, σε μια απόπειρα να δικαιολογήσει την τεράστια επιτυχία της τριλογίας, ότι ο Λάρσον δημιούργησε μια σπουδαία ιστορία με ήρωες «δικαιούς εκδικητές υπεράνω νόμου» με τους κανόνες ενός καλογραμμένου σύγχρονου αστυνομικού μπεστ σέλερ, προσθέτοντας ότι ο ίδιος διάβασε τις 2.100 σελίδες των τριών βιβλίων με «την ίδια ευχαρίστηση και πυρετώδη ενθουσιασμό» που είχε διαβάσει Δουμά, Ντίκενς και Ουγκό όταν ήταν παιδί: «Μετά από κάθε σελίδα αναρωτιόμουν με αγωνία τι θα γίνει μετά!» ■

INFO

Τα βιβλία της τριλογίας αστυνομικών μυθιστορημάτων του Στιγκ Λάρσον («Το κορίτσι με το ταπούτ», «Το κορίτσι που έπαιζε με τη φωτιά», «Το κορίτσι στη φωλιά της σφήκας») κυκλοφορούν στα ελληνικά από τις Εκδόσεις Ψυχογιός.